

Na osnovu člana. 35, stav. 1, podstav 1.1, Zakona br. 03/L-209 o Centralnoj Banci Republike Kosova (Službeni List Republike Kosova, br. 77/16 avgust 2010.), kao i člana 85. Zakona br. 04/L-093 o Bankama, mikrofinansijskim institucijama i nebankarskim finansijskim institucijama (Službeni List Republike Kosova, br. 11/11. maj 2012.), Odbor Centralne banke Republike Kosova na sastanku održanom 29. novembra 2018, usvojio je ovu:

UREDBA O PROCESU UNUTRAŠNJE PROCENE ADEKVATNOSTI KAPITALA

Član 1.

Cilj i delokrug

1. Svrha ove uredbe je da definiše proces unutrašnje procene adekvatnosti kapitala banke kako bi se obezbedio iznos, vrstu i adekvatnu raspodelu kapitala koji se procenjuje kao potrebnim za pokrivanje rizika banke radi upravljanja rizikom, utvrđivanje strategija rizika i planiranja kapitala.
2. Ova uredba se sprovodi na sve licencirane banke od strane CBK-a za rad u Republici Kosovo.
3. Osim člana 31., stav 3., ostale odredbe ove uredbe se ne sprovode na filijale stranih banaka.

Član 2.

Definicije

1. Upotrebljeni izrazi u ovoj uredbi imaju isto značenje sa definisanim izrazima prema Zakonu br. 04/L-093 o Bankama, mikrofinansijskim institucijama i nebankarskim finansijskim institucijama (u daljem tekstu: *Zakon o bankama*), ili kako su definisani u nastavku za svrhu ove uredbe:
  - 1.1. “**Profil rizika**” –je procena ukupne izloženosti rizicima kojima banka je ili može biti izložena njegovom radu u određenom trenutku, uključujući povezanosti i rizik koncentracije. Ova procena može uzeti u obzir izloženost rizicima pre ili posle sprovođenja mera upravljanja rizicima;

- 1.2. **“Spremnost banke da preuzme rizik” ili tolerantnost rizika-** je ukupni nivo rizika koji je prethodno prihvaćen, uključujući posebne nivoe i vrste rizika, za koje je banka spremna da preduzme u cilju postizanja ciljeva, strategija, politika i poslovnih planova, uzimajući u obzir kapacitet nošenja rizika banke, njenih strategija i politika za uzimanje i upravljanje rizicima, kao i kapitalom, likvidnosti i sistem ili politike nadoknade;
- 1.3. **“Granice rizika”** - su kvantitativna prilagođena ograničenja i mere kojima banka upravlja preuzimanje rizika i njihovu koncentraciju između proizvoda, investicija, poslovnih linija, grupnih subjekata ili drugih kriterijuma za upravljanje rizikom. Ovi omogućavaju banci da raspodeli rizike po poslovnim linijama i vrstama rizika, kao i omogućavaju da banka odluči o spremnosti za preuzimanje rizika, različitih stresnih scenarija i drugih kriterijuma;
- 1.4. **“Kapacitet nosivosti rizika”** –predstavlja maksimalni nivo rizika koji banka može biti u stanju da preuzme na osnovu njenog kapitala, likvidnosti, upravljanja rizicima i mera kontrola, rezultati stres testa, kao i uzimajući u obzir i druga ograničenja uključujući one regulatorne;
- 1.5. **"Kultura upravljanja rizikom"** - je nivo standarda i vrednosti koje sprovodi banka, uzimajući u obzir svest odbora direktora, višeg menadžmenta i drugih zaposlenih o rizicima, koji kroz njihovo delovanje i stavova prema riziku banke i predlozima za funkcije unutrašnje kontrole, se odražavaju u njihovom donošenju odluka koje se odnose na uzimanje i upravljanje rizicima na nivou svakodnevnih aktivnosti banke i što ima uticaja na sprovođenje spremnosti za preuzimanje rizika, prihvaćene od strane banke.
- 1.6. **"Rizik koncentracije"** je rizik od prekomerne izloženosti, bilo direktnog i/ili indirektnog, koji proizilazi iz kreditnog rizika banke ili bankarske grupe u odnosu na pojedinačnog klijenta, grupe međusobno povezanih klijenata ili povezanih klijenata kao rezultat zajedničkih faktora rizika;
- 1.7. **"Rizik reputacije"** je rizik gubitaka kao rezultat stvaranja negativnog imidža banke od strane klijenata, poslovnih partnera, zaposlenika, vlasnika i investitora, supervizionih autoriteta ili drugih nadležnih autoriteta, ili drugih relevantnih javnih audijencija;
- 1.8. **“Strateški rizik”** je rizik gubitka kao rezultat pogrešnih poslovnih odluka od strane odbora direktora i višeg menadžmenta, nesprovođenje donesenih odluka i slaba reakcija odbora direktora i višeg menadžmenta prema izmenama u poslovnom okruženju;
- 1.9. **"Rizik kapitala"** je rizik gubitka kao rezultat neadekvatnog sastava kapitala u odnosu na prirodu i svrhu poslovanja banke, teškoća sa kojima se banka suočava

u povećanju potrebnog kapitala, a posebno u slučaju potrebe za naglim povećanjem kapitala, kao i u slučaju negativnih poslovnih uslova;

- 1.10. "**Rizik dobitaka**" je rizik od gubitka kao rezultat neadekvatnog sastava ili diverzifikacije prihoda ili nesposobnosti banke da obezbedi dovoljnih i održivih nivoa dobitaka;
- 1.11. "**Unutrašnji zahtev za kapital**" - je iznos unutrašnjeg kapitala koji banka smatra potrebnim za pokrivanje trenutnih i očekivanih rizika.
- 1.12. "**Unutrašnja procena kapitala**"- je proračunati kapital na osnovu unutrašnjih definicija kapitalnih komponenata od strane banke;
- 1.13. "**Stres test**" - podrazumeva upotrebu različitih kvantitativnih i kvalitativnih tehnika za testiranje održivosti banke prema teških negativnih razvoja, ali mogućih, utvrđenih od strane banke na osnovu kombinacija promena faktora rizika (scenariji stres-testa)
- 1.14. "**Analiza osetljivosti**" je manje komplikovana tehnika stres-testa koja uključuje procenu uticaja promene jednog odabranog faktora rizika u finansijskom položaju banke, gde uzrok udarca nije definisan;
- 1.15. "**PUPAK**" –znači Proces unutrašnje procene adekvatnosti kapitala.

Član 3.

Procena i unutrašnja bezbednost adekvatnosti kapitala

1. Banka treba da ima odgovarajuće, efektivne i sveobuhvatne strategije i procese za kontinuiranu procenu i bezbednost u iznosima, vrsti i raspodelu unutrašnjeg kapitala, koji se smatra neophodnim za pokrivanje rizika uzimajući u obzir karakteristike i proširenje rizika prema kojih je banka izložena ili se može izložiti tokom njenih operacija.
2. Na osnovu redovnih pregleda banka obezbeđuje da su strategija i spomenuti procesi u prethodnom stavu sveobuhvatni i proporcionalne u odnosu na prirodu, stepen i složenost delovanja koje vrši i adekvatnost unutrašnjeg kapitala radi pokrivanja tih rizika.

Član 4.

Povezivanje između strategije poslovanja banke i strategije rizika

1. U cilju efikasnog sprovođenja procesa unutrašnje procene adekvatnosti kapitala, odbor direktora i viši menadžment trebaju da obezbede da su poslovni ciljevi, strategije i politike banke adekvatno povezani sa strategijama i politikama o riziku navedenom u članovima 5. i 6. ove uredbe.

2. Kada ciljevi, strategije i politike poslovanja banke iz stava 1. ovog člana prate pristup spremnosti preuzimanja visokog rizika, odbor direktora, uzimajući u obzir prirodu, stepen i složenost inherentnih rizika u modelu poslovanje banke i aktivnosti koje sprovodi banka, obezbeđuje unutrašnje korporativno i efektivno upravljanje u skladu sa stepenom prihvatanja rizika.
3. Strategija rizika koja nije zasnovana na efikasnom unutrašnjem korporativnom upravljanju može se odraziti na strateški rizik banke i prteranom preuzimanju rizika.

Član 5. Strategije rizika

Banka treba da uspostavi i sprovede efektivne i sveobuhvatne strategije za preuzimanje i upravljanje rizicima utvrđenim u članu 9., stavovi 1. i 2. ove uredbe (u daljem tekstu: strategije rizika), koji uzimaju u obzir poslovnu strategiju banke i dugoročne njene interese, uključujući zaštitu interesa neobezbeđenih kreditora banke. Strategije rizika treba da budu osnova za utvrđivanje ciljeva banke i u ukupnom pristupu za preuzimanje i upravljanje rizicima, uključujući i utvrđivanje spremnosti banke da preduzme rizik, uzimajući u obzir i faktore u unutrašnjem i spoljašnjem okruženju banke, kao i karakteristike rizika.

Član 6. Politike rizika

1. Banka treba uspostaviti i sprovesti politike za preuzimanjem i upravljanjem rizika i utvrđenim u članu 9., stavovi 1. i 2. ove uredbe (u daljem tekstu: politike rizika) u cilju sprovođenja strategija rizika spomenute u članu 5. ove uredbe.
2. Politike rizika spomenute u stavu 1. ovog člana trebaju obezbediti detaljnije definicije funkcija, sistema, procesa, procedura, metodologija i unutrašnjeg korporativnog upravljanja, uključujući odgovarajuće nadležnosti i odgovornosti, kao i tok izveštavanja između svih hijerarhijskih nivoa i organizacione strukture banke.

Član 7. Spremnost za preuzimanje rizika

1. Banka treba obezbediti da preuzimanje rizika u bilo kom trenutku bude u skladu sa spremnošću da preuzme rizik naveden u članu 2., stav 1., podstav 1.2 ove uredbe.

Pristup banke za postizanje spremnosti za preuzimanje rizika je integralan, treba da uzme u obzir interese vlasnika banke i drugih zainteresovanih strana, treba se zasnivati na politikama, procesima i unutrašnjim kontrolama banke, kao i treba da uzme u obzir odgovarajuće odgovornosti funkcije upravljanja rizika i funkcije usklađenosti.

2. Odbor direktora odobrava i objašnjava pristup banke za ostvarivanje spremnosti za preduzimanjem rizika spomenuti u stavu 1. ovog člana, na osnovu izjave o spremnosti za rizik, onako kako je utvrđeno u članu 9., stav 9. Uredbe o korporativnom upravljanju banaka.

Član 8.

Kapacitet nosivosti rizika

1. Banka treba obezbediti da preuzimanje važnih rizika u bilo kom trenutku bude u okviru kapaciteta nosivosti rizika (apsorpcioni kapacitet rizika) iz člana 2., stav 1., podstav 1.4 ove uredbe.
2. Banka u svakom trenutku izgrađuje metodologiju za procenu kapaciteta nosivosti rizika, koja uzima u obzir:
  - 2.1. Svi značajni rizici koje banka preuzima u okviru svojih operacija, uključujući interakcije i koncentraciju rizika;
  - 2.2. Dostupne mere za upravljanje identifikovanim i procenjenim rizicima;
  - 2.3. Kapital i likvidnost banke;
  - 2.4. Ostala ograničenja, uključujući svako ograničenje koje proističe iz podzakonskih akata banke, propisa i standarda ili zahteva Centralne banke Republike Kosova.
3. Kada se specifični rizici ili drugi faktori ne uzimaju u obzir prilikom procene kapaciteta nosivosti rizika, banka objašnjava koji su ovi rizici i faktori, dajući razloge zašto nisu uzeti u obzir.
4. Banka treba redovno da procenjuje kapacitet nosivosti rizika, uključujući i svaku značajnu promenu u izloženosti prema preduzetim rizicima. Procena kapaciteta nosivosti rizika se treba dokumentovati. Banka treba da razmotri podobnost metodologije za procenu kapaciteta nosivosti rizika najmanje jednom godišnje, uključujući predloge za eventualna ažuriranja.

Član 9.

Rizici banke

1. Rizici koje banka preuzima unutar okvira svog delovanja može uključivati kreditni rizik i rizik suprotne strane, rizik koncentracije unutar strukture kreditnog rizika, tržišnog rizika, rizika kamatne stope, rizik likvidnosti, operativni rizik (uključujući

zakonski rizik), valutni rizik, rizik usklađenosti, rizik modela, rizik reputacije, strateški rizik, kapitalni rizik, rizik dobitaka, rizik od viška leveridža i rizik od sekjuritizacije.

2. Banka se treba obezbediti da u svakom trenutku može da bude u stanju upravljati svim drugim značajnim rizicima i na konsolidovanoj i pojedinačnoj osnovi. Značajni rizici moraju biti identifikovani na samom početku, da se tretiraju na sveobuhvatan način, da se prate u okviru svakodnevnih aktivnosti banke i predstaviti u pravom trenutku Odboru direktora, višem menadžmentu, departmanu unutrašnje revizije i departmentu za usklađenost. Efikasno upravljanje rizikom smanjuje mogućnost neočekivanih gubitaka i stoga otežava rizik od reputacije koji proizilazi iz takvih gubitaka.
3. Pored opštih uslova koji se odnose na upravljanje rizikom iz ove uredbe, Banka će takođe ispuniti uslove za tretiranje sledećih rizika:
  - 3.1. Kreditni rizik;
  - 3.2. Rizik likvidnosti;
  - 3.3. Operativni rizik
  - 3.4. Tržišni rizik.

Član 10.

Efektivni proces upravljanja rizikom

1. Banka obezbeđuje efikasne procese upravljanja rizikom za identifikaciju, merenje ili vrednovanje, upravljanje i nadziranje rizika, uključujući planove oporavka i izveštavanje o rizicima prema kojima banka je ili može biti izložena tokom svoje delatnosti.
2. Procesi upravljanja rizikom spomenuti u stavu 1. ovog člana smatraju se efektivnim ako olakšaju proizvodnju/stvaranje visokog kvaliteta procena, analiza, izveštaja, predloga mera i drugih rezultata ovih procesa, uključujući unutrašnju procenu zahteva kapitala zasnovano na riziku i procenu unutrašnjeg kapitala, na osnovu čega su odbor direktora i viši menadžment sposobni donositi poslovne odluke u skladu sa spremnošću banke da preuzme rizike i druge mere u vezi sa ostvarivanjem održivog korporativnog upravljanja u banci.
3. Banka treba obezbediti sistematsko planiranje razvoja procesa upravljanja rizicima spomenuto u stavu 1. ovog člana, u cilju njihovog efektivnog prilagođavanja bilo kojoj promeni u profilu rizika banke, rizicima spoljnog okruženja i u najboljim praksama u upravljanju rizikom.

Član 11.

Identifikacija i procena ili merenje rizika

1. Proces identifikacije rizika treba obezbediti da su uzete u obzir svi značajni rizici navedeni u članu 9., stavovi 1. i 2. ove uredbe. Identifikacija značajnih rizika uključuje:
  - 1.1 Sveobuhvatnu analizu rizika, uključujući rizike koji mogu imati negativan uticaj na dobit banaka, likvidnost i vrednost banke;
  - 1.2 Razmatranje koncentracije rizika i potencijalnih inherentnih rizika koji proizilaze iz složenosti legalne i organizacione strukture banke;
  - 1.3 Analizu napretka u cilju identifikacije novih rizika ili bržih hitnih rizika kao rezultat promena u uslovima poslovanja banke.
2. Proces procene ili merenja uobičajenih rizika i kada je to potrebno, izvanredno, identificiranih rizika prema stavu 1. ovog člana, treba se zasnivati na:
  - 2.1 Utvrđenim i dokumentovanim procesima za procenu ili merenje gubitaka koji su u skladu sa metodologijom banke za obračunavanje minimalnih kapitalnih zahteva;
  - 2.2 Odgovarajuće korišćenje priručnika za scenarije (*eng. toolkit of scenarios*) u vezi sa uzročnike rizika i interakcije rizika;
  - 2.3 Korišćenje odgovarajućih i pouzdanih baza podataka.

Član 12.

Stres testovi

1. Banka treba obezbediti sveobuhvatan pristup za sprovođenje testova stresa i analize osetljivosti (u daljem tekstu: stres testovi), koje uključuju:
  - 1.1 Identifikaciju najvažnijih uzroka rizika i priprema odgovarajućih scenarija stresa;
  - 1.2 Primenu rezultata testova stresa sa ciljem:
    - 1.2.1 Identifikacija rizika i poboljšanje izloženosti banke spram ovim rizicima;
    - 1.2.2 Pregled podobnosti procena ili merenja rizika;
  - 1.3 Izradu vodiča za merenje upravljanja mogućeg rizika spomenutog u članu 13., stav 1. ove uredbe u slučajevima nepovoljnih uslova poslovanja za banku (npr. priprema planova kontinuiteta poslovanja).
2. Banka mora uzeti u obzir rezultate testova stresa u procesu ponovnog razmatranja i planiranja spremnosti banke da preduzme rizik, granice rizika i kapacitet nosioca rizika, planiranje kapitala i likvidnosti banke, kao i u unutrašnjoj proceni adekvatnosti

kapitala i održivosti likvidnosti. Odbor direktora, komitet za rizik, viši menadžment i Departman unutrašnje reviziju trebaju se obavestiti o rezultatima testova stresa. Viši menadžment potvrđuje rezultate stres testova u svakom slučaju.

3. Upravni odbor i viši menadžeri razmatraju i odobravaju scenarije stresa spomenute u stavu 1. ovog člana u svakom slučaju i obaveštava komitet za rizik u skladu sa okolnostima.

Član 13.

Upravljanje preuzetim rizicima

1. Proces upravljanja preuzetim rizicima treba obezbediti definisanje i sprovođenje mogućih mera za upravljanja rizikom, uključujući:
  - 1.1 Transfer ili diverzifikacija rizika (npr. kroz obezbeđivanje) ili izbegavanjem rizika (npr. kroz povlačenjem proizvoda ili poslovne linije);
  - 1.2 Ograničavanje rizika (npr. kroz postavljanjem granica rizika);
  - 1.3 Privremeno prihvatanje preuzetih rizika koje prevaziđu utvrđene granice rizika, jer njihovo ublažavanje u relevantnom periodu nije moguće;
  - 1.4 Prihvatanje ili preuzimanje rizika koje se ne mogu ublažiti na nivou utvrđenih ograničenja rizika ili koje se ne mogu obezbediti na adekvatan način.
2. Banka treba obezbediti da se spomenute mere u stavu 1. pod stav 1.3 ovog člana sprovedu samo u izuzetnim slučajevima i na osnovu odgovarajućih saglasnosti od strane višeg menadžmenta, koji se treba redovno informisati o efektima ovakvih mera.
3. Funkcija upravljanja rizicima treba da predloži spomenute mere u stavu 1. ovog člana za identifikovane i procenjene ili merene rizike, kao i upućuje i nadgleda njihovo sprovođenje. U slučaju odluke od strane upravnog odbora o prihvatanju značajnih rizika iz stava 1. pod stavovi 1.3 i 1.4 ovog člana, u saradnji sa organizacijskim jedinicama koje preuzimaju rizike, funkcija upravljanja rizicima obezbeđuje redovno nadziranje i izveštavanje rizika u cilju upravljanja takvim rizicima u granicama prihvaćenog rizika ili u skladu sa odlukama višeg menadžmenta i upravnog odbora.

Član 14.

Nadziranje rizika i komunikacija o rizicima

1. Proces nadziranja rizika treba da obezbedi sistematsku komunikaciju o rizicima na svim hijerarhijskim i organizacionim nivoima banke, uključujući izveštaje o rizicima u odboru direktora, višem menadžmentu i u funkcijama unutrašnje kontrole.

2. Efikasno nadziranje rizika obezbeđuje da preduzimanje rizika bude u skladu sa utvrđenim granicama rizika. U tu svrhu banka će odlučiti:
  - 2.1. Sistem koji će u odgovarajućem vremenu i brzo olakšavati identifikaciju povreda ograničenja rizika uzimajući u obzir prirodu i vrstu rizika;
  - 2.2. Procedure za tretiranje povreda granica rizika i za utvrđivanje uzroka povreda, uključujući i odgovarajuće mere;
  - 2.3. Procedure za informisanje odbora direktora, komitet za upravljanje rizikom, viši menadžment i funkciju upravljanja rizikom u vezi sa povredama granica rizika.

Član 15.

Redovni i ad hoc izveštaji o rizicima

1. Izveštavanje o spomenutim rizicima u članu 14., stav 1. ove uredbe zasnovati na transparentnom sistemu izveštavanja koji uključuje redovne i specifične izveštaje o rizicima.
2. Redovni izveštaji o spomenutim rizicima u stavu 1. ovog člana, trebaju olakšavati nadziranje efektivnih odluka u vezi sa upravljanjem i kontrolom rizika, kao i nadziranje rezultata takvih mera. Ovi izveštaji trebaju obezbediti jasnu sliku o profilu rizika, posebno na osnovu informacije o:
  - 2.1 Razmatranjem spremnosti za preuzimanje rizika u različitim poslovnim linijama i povreda granica rizika;
  - 2.2 Značajnim rizicima banke i njihove procene;
  - 2.3 Rezultata stres testa.
3. Specijalni izveštaji o spomenutim rizicima iz stava 1. ovog člana trebaju olakšavati što ranije moguće izveštavanje izvanredne informacije o pojavljivanju značajnog rizika koji zahteva neposrednu pažnju ili postupak od strane upravnog odbora ili višeg menadžmenta. Viši menadžment treba bez odlaganja obavestiti Odbor direktora o takvim rizicima.
4. Što se tiče izrade izveštaja o rizicima, banka treba da obezbedi adekvatan nivo automatizacije u procesu pripreme pojedinačnih izveštaja koji obezbeđuju njihovu usklađenost sa trenutnom situacijom. U slučaju ručnih intervencija u sadržaju izveštaja, banka treba da obezbedi odgovarajuće unutrašnje kontrole (npr. da se piše kao tačka revizije, princip četvoro oka).

Član 16.

Adekvatnost izveštaja o rizicima

1. Svrha i detalji izveštaja o rizicima treba da uzmu u obzir potrebe ciljanih korisnika ovih izveštaja, kao u nastavku:
  - 1.1 Odbor direktora banke, komiteti za rizik i viši menadžment treba da dobiju potpune informacije o svim bitnim pitanjima vezanim za poslovanje banke i njene rizike;
  - 1.2 Departman unutrašnje reviziju, funkcija upravljanja rizikom i drugi menadžeri banke trebaju dobiti odgovarajuće informacije o ključnim pitanjima vezanim za poslovanje i rizike banke. Informacija se smatra važnom ako se predstavi na transparentan način i ako sumira važne delove ovog pitanja, smatrajući i njenim prioritetom.
2. Izveštaji o rizicima trebaju biti:
  - 2.1 *Razumljivi*; izveštaji se smatraju razumljivim ako one sadržavaju jasnu i tačnu informaciju o rizicima;
  - 2.2 *Dovoljni*; izveštaji se smatraju dovoljnim ako sadrže sve značajne rizike i zajedno obezbeđuju sveobuhvatan pregled profila rizika banke;
  - 2.3 *Korisni*; izveštaji se smatraju korisnim ako oni sadržavaju osnovu za odobravanje odgovarajućih mera;
  - 2.4 *Uporedivi i usaglašeni*; izveštaji se smatraju uporedivim i usklađenim ako je njihov oblik standardizovan na najbolji mogući način u odnosu na informaciju koju oni sadrže;
  - 2.5 *Blagovremeni*; izveštaji se smatraju blagovremenim ako oni olakšaju donošenje odluka u odgovarajućem vremenu u odnosu na prirodu i vrstu rizika.

Član 17.

Rizici od novih proizvoda i sa spoljnim ugovaračima

1. Banka treba obezbediti da su inherentni rizici od uvođenja novih proizvoda da budu takođe uključeni u procesima upravljanja rizicima iz člana 10 ove uredbe.
2. Ako banka koristi spoljne ugovarače za obavljanje svojih poslovnih aktivnosti, procesi upravljanja rizicima koji su spomenuti u stavu 1. ovog člana trebaju takođe uključivati rizike vezane za korišćenje spoljnih ugovarača.

Član 18.

Politika za odobravanje novih proizvoda i spoljnih ugovarača

1. Da bi se upravljalo inherentnim rizicima od uvođenja novih proizvoda, banka mora uspostaviti i sprovesti politiku za usvajanje novih proizvoda.
2. Za upravljanje rizicima povezanim sa korišćenjem spoljnih ugovarača, banka mora uspostaviti i sprovesti politiku za korišćenje spoljnih ugovarača.

Član 19.

PUPAK kao integralni deo procesa upravljanja rizikom

1. Banka treba obezbediti da PUPAK bude sastavni deo procesa upravljanja rizicima iz člana 10., stav 2. ove uredbe. U tu svrhu, u sprovođenju PUPAK-a i odgovarajućih proračuna za unutrašnju procenu zahteva kapitala osnovano na riziku i proceni unutrašnjeg kapitala, banka sprovodi iste sisteme, procese, metodologije, podatke i definicije rizika kao one koje su već sprovedene u identifikaciji, proceni ili merenju, upravljanju, nadziranju i kontroliranju rizika.
2. Odbor direktora treba obezbediti da se rezultati PUPAK-a, uključujući unutrašnju procenu zahteva za kapitalom zasnovan na riziku i unutrašnju procenu kapitala, uzmu u obzir u:
  - 2.1. Usvajanju poslovnih odluka banke;
  - 2.2. Definisaniu i prilagođavanje strategija rizika, spremnost za rizik i kapacitetom nosivosti rizika, kao i u dugoročnom planiranju kapitala banke.

Član 20.

Odgovornost Odbora direktora za odobrenje PUPAK-a

1. U cilju pravilnog sprovođenja PUPAK-a, uključujući i rezultate u prilagođavanju i nadziranju poslovnih odluka i strategija rizika, odbor direktora treba odobriti adekvatnost PUPAK-a najmanje jednom godišnje, uključujući unutrašnju procenu kapitala koji se bazira na riziku, zahtevima i proceni unutrašnjeg kapitala i u svakom slučaju i odgovarajuće mere (u nastavku: rezultati PUPAK-a). Da bi se to uradilo:
  - 1.1 Viši menadžment treba da odobri prilagođavanje PUPAK-a i njegove rezultate na osnovu detaljnog znanja o ciljevima, procesima, procedurama i metodologijama PUPAK-a;
  - 1.2 Odbor direktora odobrava prilagođavanje PUPAK-a i njegove rezultate na osnovu obezbeđenja opštih informacija o konceptu i ciljevima PUPAK-a, uključujući značaj važnosti njegovih rezultata i relevantnih mera;

- 1.3 Sa svakim odobrenjem prilagođavanja PUPAK-u, Odbor direktora i viši menadžment potvrđuju da je PUPAK uzeo u obzir strategije rizika;
2. U cilju efektivnog odobravanja i nadziranja sprovođenja poslovnih odluka i strategija rizika spomenutih u stavu 1. ovog člana, banka treba obezbediti da odbora direktora i viši menadžment redovno informišu a o tome koji od rizika banke su upućeni u PUPAK, uključujući određene unutrašnje procene kapitalnih zahteva zasnovanih na riziku.

Član 21.

Planiranje i sprovođenje PUPAK-a

1. Banka treba obezbediti uključivanje PUPAK-a u procesima planiranja operacija banke za naredni period.
2. Banka treba obezbediti adekvatne nadležnosti i odgovornosti za sve jedinice i organizacione funkcije za sprovođenje, nadziranje, ponovnog pregleda i odobravanje operativnih odluka u cilju sprovođenja PUPAK-a, uključujući i proračun unutrašnje procene banke o kapitalnim zahtevima zasnovanim na riziku i procenom unutrašnjeg kapitala. Nadležnosti i odgovornosti se smatraju prikladnim ako se uspostavljaju u skladu sa sledećim zahtevima:
  - 2.1. Funkcije banke koje razvijaju metodologije u vezi sa upravljanjem rizika i vrše unutrašnju procenu zahteva kapitala zasnovanih na riziku, sa funkcionalne i organizacione tačke gledišta treba da budu odvojene od poslovnih jedinica i drugih organizacionih jedinica koje preduzimaju na sebe rizike i treba da budu u funkciji upravljanja rizikom, u skladu sa uredbom o korporativnom upravljanju banaka;
  - 2.2. Poslovne jedinice i druge organizacione jedinice koje preuzimaju na sebe rizike, u PUPAK treba da učestvuju pod rukovodstvom funkcije upravljanja rizikom, koji obezbeđuje odgovarajuću ravnotežu interesa između preuzimanja rizika banke i upravljanja rizikom.
3. Banka treba obezbediti dovoljne ljudske resurse i finansijske uslove u cilju sprovođenja PUPAK-a, uključujući i odgovarajuće korišćenje informacione tehnologije.
4. Banka obezbeđuje da će se PUPAK redovno ažurirati pored promena u unutrašnjem i spoljašnjem okruženju banke ili promenama u ciljevima, strategijama i politikama navedenih u članu 4., stav 1. ove uredbe.

Član 22.

Uključivanje identificiranih rizika u PUPAK-u

1. Banka treba obezbediti da PUPAK pokrije sve identifikovane rizike banke, uključujući inherentne rizike od uvođenja novih proizvoda i rizike korišćenja spoljašnjih ugovarača, na konsolidovanoj i pojedinačnoj osnovi.

2. Bez obzira na stav 1. ovog člana, u cilju uključivanja specifičnih rizika spomenutih u stavu 1. ovog člana u PUPAK, banka umesto da koristi kvantitativne metodologije za proračun unutrašnje procene zahteva kapitala zasnovanim na riziku i gore spomenutim rizicima, ona može da koristi i odgovarajuće mere upravljanja rizikom spomenutim u članu 13., stav 1. ove uredbe. U ovom slučaju banka mora obezbediti visok kvalitet u korišćenju spomenutih mera, potkrepljujući ih argumentacijom.
3. Banka mora najmanje jednom godišnje da obezbedi pregled prilagođavanja i uključivanja svih identifikovanih rizika u PUPAK, uzimajući u obzir i svaku značajnu promenu u izloženosti riziku.

Član 23.

Merenje rizika i korišćenje modela ekonomskog kapitala

1. U cilju unutrašnje procene zahteva za zasnovanim kapitalom na riziku, banka treba obezbediti korišćenje sveobuhvatnih podataka o merenju rizika. Podaci se smatraju potpunim ako pokrivaju sve inherentne rizike u poslovnom modelu, aktivnostima i proizvodima banke, na konsolidovanim i pojedinačnim osnovama. Banka treba da obezbedi redovan i sveobuhvatan pregled podataka i koordinaciju korišćenih podataka sa informacijama iz bilansa stanja, kao i sa drugim relevantnim podacima koji proizlaze iz finansijskih izveštaja banke.
2. Banka koja koristi napredne tehnike merenja rizika, u svom merenju rizika (u daljem tekstu: model ekonomskog kapitala), treba obezbediti da model ekonomskog kapitala, uključujući i korišćene podatke, odgovara poslovnom modelu, aktivnostima, proizvodima i drugim unutrašnjim i spoljašnjim okolnosti. Procena prilagođavanja modela ekonomskog kapitala može se izvršiti jednim od tri nezavisnim organizacionim mogućnostima banke, utvrđenim kao u nastavku:
  - 2.1 Dve odvojene jedinice (tj. Jedna koja razvija model, a drugi koja potvrđuje model) koje izveštavaju različitim članovima višeg menadžmenta.
  - 2.2 Dve odvojene jedinice (tj. jedna koja razvija model, i druga koja potvrđuje model) koje izveštavaju istom članu višeg menadžmenta.
  - 2.3 Podela osoblja (tj. osoblje koje razvija model i osoblje koje potvrđuje model) u okviru iste organizacione jedinice koja izveštava glavnog službeniku za rizik.
3. Prilikom merenja spomenutog rizika u stavu 1. ovog člana, banka treba obezbediti da svaka procena efekata mera upravljanja rizikom u proračunu unutrašnje procene zahteva kapitala zasnovanim na riziku ne deluje kako bi se smanjila vrednost zahteva kapitala, tako da smanjenje unutrašnje procene zahteva kapitala zasnovanim na riziku, može biti nesrazmerno trenutnom efektu mera upravljanja rizikom.

Član 24.

Unutrašnja procena zahteva kapitala zasnovana na riziku

Banka treba da izvrši unutrašnju procenu kapitalnih zahteva zasnovanih na riziku na osnovu sopstvene metodologije, uključujući i kombinaciju unutrašnjih rizika procene kapitala zasnovan na riziku o pojedinačnim rizicima ili druga odgovarajuća metodologija.

Član 25.

Unutrašnja procena kapitala i cilj o održavanju kapaciteta nosivosti rizika

1. Na osnovu odgovarajućih ciljeva za nosivost rizika, banka treba obezbediti definisanje kapitalnih komponenti uključenih u unutrašnjoj proceni kapitala za svrhe PUPAK-a. Ciljevi za održavanja kapaciteta nosivosti rizika smatraju se prikladnim ako su izgrađeni u skladu sa pristupom banke za obezbeđivanje adekvatnosti kapitala u sledećim scenarijima i to najmanje:
  - 1.1 Zadržavanje kontinuiteta (princip kontinuiteta poslovanja);
  - 1.2 Održavanje adekvatnosti kapitala u hitnim (ali mogućim) situacijama poslovanja banke;
2. Banka treba obezbediti redovnu procenu podobnosti komponenata kapitala (najmanje jednom godišnje) spomenuto u stavu 1. ovog člana, uključujući i analizu planirane promene u odnosu na te komponente.

Član 26.

Planiranje kapitala

U svrhu obezbeđivanja održivosti adekvatnosti kapitala, banka treba obezbediti adekvatno planiranje kapitala za period od najmanje 3 (tri) godine, a uzimajući u obzir pristup banke prema raspodeli dividenda i mogućnost rekapitalizacije. Planiranje kapitala treba da se zasniva na realnim pretpostavkama, uzimajući u obzir poslovnu strategiju i strategiju rizika spomenute u članu 4., stav 1. ove uredbe, kao i svako ograničenje koje proističe iz propisa, standarda i drugih zahteva CBK-a.

Član 27.

Analiza kapitala nosivosti rizika

1. Banka treba obezbediti da unutrašnja procena kapitala bude u liniji sa kapitalom nosivosti rizika u svakom vremenu. Stoga banka treba da obezbedi analizu kapaciteta

nosivosti rizika, uključujući i scenarije za održavanje kapaciteta nosivosti rizika spomenute u člana 25., stav 1. ove uredbe.

2. Scenario za održavanje kapaciteta nosivosti banke održavanjem kontinuiteta navedenog u članu 25., stav 1., podstav 1.1 ove uredbe, treba se uzeti u obzir odgovarajuća zaštita interesa akcionara, odbora direktora, menadžmenta i drugih uposlenika banke. Zaštita ovih interesa smatra se odgovarajućim ako pristup u obračunu kapitala obezbeđuje zaštitu od razvoja koje mogu ugroziti princip kontinuiteta banke. U cilju razvoja ovog scenarija, banka mora u svako doba da obezbedi da unutrašnja procena zahteva kapitala zasnovano na riziku da bude najmanje na nivo kapitalnih zahteva proračunatih u skladu sa Uredbom o adekvatnosti kapitala.
3. Scenario za održavanje kapaciteta nosivosti rizika u hitnim situacijama, ali moguće u aktivnostima banke iz člana 25., stav 1. pod stav 1.2 ove uredbe, treba se uzeti u obzir odgovarajuć zaštitu interesa investitora i kreditora banke. Zaštita ovih interesa smatra se odgovarajućim ako je kapital banke dovoljan za isplatu potraživanja kreditora banke.
4. Banka može odrediti i scenarije za održavanje kapaciteta nosivosti rizika kako bi se pokrili drugi manje važni rizici koji su se često pojavljivali.
5. Banka treba nadgledavati svaki faktor i razlog za povredu kapaciteta nosivosti rizika u okviru scenarija za održavanje navedenog kapaciteta nosivosti rizika.

Član 28.

Korišćenje stres testova

1. U cilju merenja unutrašnje procene potreba za kapitalom zasnovanim na riziku, banka treba vrši stres testove najmanje jednom godišnje, prema scenarijima stresa koji uključuju promene u tržišnim uslovima, uzimajući u obzir sve relevantne subjekte u grupi. Da bi se identifikovale promene u tržišnim uslovima koje mogu negativno uticati na adekvatnost budućeg kapitala banke, stres testovi treba takođe trebaju uzeti u obzir trenutni cikl poslovanja u zavisnosti od opšteg pogoršanja ekonomske situacije kao rezultat pada ekonomske aktivnosti (recesija) i posebno pogoršanje ekonomskih sektora koje banka finansijski podržava.
2. Banka obezbeđuje da se rezultati stres testova spomenutih u stavu 1. ovog člana uzmu u obzir u procesu planiranja kapitala iz člana 26. ove uredbe i utvrđivanja mera koje se odnose na strategije i politike rizika (čl. 5. i 6. ove uredbe), uključujući profil rizika i planove kontinuiteta poslovanja.

Član 29.

Proces raspodele kapitala

1. Banka treba da obezbedi odgovarajući proces za raspodelu kapitala između poslovnih linija i/ili grupnih subjekata, na osnovu unutrašnje procene zahteva kapitala zasnovanih na riziku spomenutih u članu 24. ove uredbe i analize kapaciteta nosivosti rizika naveden u članu 27. ove uredbe. Proces raspodele kapitala se smatra odgovarajućim ako povezuje poslovnu strategiju banke sa strategijom rizika.
2. Banka treba obezbediti procenu adekvatnosti kapitala i raspodele kapitala najmanje jednom godišnje, uzimajući u obzir svaku značajnu promenu izloženosti riziku.

Član 30.

Dokumentacija procesa PUPAK

1. Banka treba obezbediti sistematsko čuvanje važne dokumentacije koja se odnosi na poslovanje banke, upravljanje rizikom, uključujući sprovođenje unutrašnjih kontrola i unutrašnjem izveštavanju o bankarskim rizicima (u daljem tekstu: dokumentacija). Dokumentacija vezana za proces PUPAK-a treba da sadrži naročito:
  - 1.1. podzakonski akti banke, uključujući hronologiju njihovog ažuriranja (npr. strategije, politike, kodeks ponašanja, uputstva);
  - 1.2. relevantna dokumenta koja se odnose na aktivnostima organizacionih jedinica (npr. odobrene odluke, analize, mere, finansijski rezultati);
  - 1.3. detaljan opis PUPAK-a (npr. delokrug sprovođenja, ciljevi, metodologije, procene, procedure, proračuni, mere);

Član 31.

Izveštavanje i rokovi izveštavanja u CBK-u

1. Banka treba pripremiti godišnji izveštaj o PUPAK-u na osnovu uputstva i strukture izveštavanja kao u Aneksu 1. ove Uredbe.
2. Izveštavanje prema stavu 1. ovog člana o procesu unutrašnje procene adekvatnosti kapitala vrši se stanjem 31. decembra prethodne godine i dostavlja se CBK-u najkasnije do 30. aprila tekuće godine.
3. Filijale stranih banaka moraju dostaviti CBK-u:
  - 3.1. izveštaj PUPAK-a matične banke;
  - 3.2. strategiju matične banke o filijali;
  - 3.3. detaljan izveštaj o procesu procene rizika i upravljanje rizikom uzimajući u obzir profil rizika u skladu sa strategijom matične banke za filijalu koja deluje na Kosovu i kapacitetom za podršku kapitala.

3.4. Spomenuti zveštaji i strategija u pod stavovima 3.1, 3.2 i 3.3 ovog satava treba dostaviti CBK-u, najkasnije do 30. maja tekuće godine.

Član 32.
Pregled PUPAK-a

CBK kao deo svog procesa nadzire, pregleda i procenjuje PUPAK, kao i upravljanje rizicima od strane banaka, u cilju obezbeđivanja dovoljnih nivoa kapitala, za nadziranje rizika koje je preuzela banka i za korišćenje, razvoj i poboljšanje metoda upravljanja rizikom. CBK pregledava i procenjuje PUPAK-a, generalno se zasnivajući na izveštaj PUPAK-a i u dijalogu sa bankom o adekvatnosti kapitala i efektivnom upravljanju rizicima u skladu sa kapacitetom nosivosti rizika banke.

Član 33.
Sprovođenje, popravne mere i civilne kazne

Svako kršenje odredbi ove Uredbe biće predmet predviđenih popravnih i kaznenih mera, kao što je predviđeno Zakonom o Centralnoj banci i Zakonom o bankama.

Član 34.
Aneksi

Sastavni deo ove uredbe je Aneks 1.

Član 35.
Stupanje na snagu

Ova uredba stupa na snagu 01.01.2020. godine

Flamur Mrasori

Predsednik odbora Centralne banke

Aneks 1.

Proces unutrašnje procene adekvatnosti kapitala (PUPAK) –Format izveštavanja

1. Cilj ovog Aneksa je da pruži uputstva bankama u pripremi dokumenta / izveštaja PUPAK-a u skladu sa zahtevima ove uredbe.
2. Izveštaj PUPAK-a se treba odobriti od strane odbora direktora i višeg menadžmenta banke.
3. Banke trebaju u minimumu dostaviti informacije kao u donjem formatu izveštavanja. Pored toga, banke trebaju takođe da dopune i dodatni aneks koji opisuje metodologiju procene rizika i metodologiju koja se koristi za merenje rizika.
4. Nivo detaljnosti izveštaja PUPAK-a će se razlikovati u zavisnosti od veličine i složenosti banaka. Dodatne informacije, kao što su politike, okviri upravljanja rizikom i procesima, mogu se pominjati kroz anekse.

Elementi formata izveštaja PUPAK-a	
1	Izvršni rezime
2	Opšte stanje PUPAK-a
3	Informacija o strategiji i modelu poslovanja
4	Informacija o upravljanju rizicima i okvira upravljanja
5	Informacija o spremnosti za preuzimanje rizika
6	Važni rizici
7	Kapacitet nosivosti rizika
8	Informacija o planiranju kapitala
9	Stres testovi
10	Integracija PUPAK-a u upravljanju rizicima
11	Izazovi i daljnji koraci
Druge informacije	
Oblici izveštavanja	Rezimirani izveštaj ključnih merenja PUPAK-a
Aneks	Metodologija procene rizika i korišćena metodologija za merenje rizika

Format izveštaja PUPAK-a

Izvršni rezime	<p>Sažetak treba da sadrži pregled okvira PUPAK-a i rezultati kao što su:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Potvrda da je banka procenila (na konsolidovanoj osnovi) ako je njegov kapital dovoljan s obzirom na veličinu i složenost njenog poslovanja; • Tumačenje o značajnim (materijalnim) rizicima sa kojima se suočava banka, zašto je nivo rizike prihvatljiv, ili ako nije, onda koje su planirane mere ublažavanja. • Rezime glavnih nalaza analize PUPAK-a, koji uključuje:<ul style="list-style-type: none"> • nivo i sastav unutrašnjeg kapitala koji procenjuje banka da se treba održavati u poređenju sa zahtevima regulatornog kapitala prema "Stubu I" (molimo popunite obrazac <i>PUPAK-a – Rezimirani izveštaj o ključnim merama</i> za upoređivanje komponenti rizika koji su uključeni u obračunski kapital prema Stubu I i proceni prema PUPAK-u); • prilagođenost procesa upravljanja rizicima; • ako banka tokom svog horizonta planiranja ima dovoljno kapitalnih resursa; i • sažetak planova kapitala, odobrenih od strane odbora – u minimumu treba da uključe osnovni prvoklasni kapital (eng.CET1), kapital prve klase (eng. Ier 1), ukupni regulatorni kapital banke, kao i iznosi/struktura regulatornog kapitala i procene unutrašnjeg kapitala. ▪ Rezime finansijskog stanja banke, njene poslovne strategije, strukture bilansa i predviđanja doboti. ▪ Opis pregleda, izazova i procesa odobravanja PUPAK-a.
-----------------------	--

<p>Rezime PUPAK-a</p>	<p>Ovaj deo treba da obezbedi prikaz visokog kvaliteta sprovođenja PUPAK-a u bankama, obezbeđujući integrisanu analizu okvira upravljanja rizicima banke, poslovnog planiranja i upravljanja kapitalom. Rezime bi trebao da obuhvati relevantne politike i sisteme koje banka koristi za identifikaciju, upravljanje i nadziranje rizika na osnovu spremnosti da preduzmu rizik i svoj kapacitet nosivosti rizika.</p>
<p>Informacija o strategiji i modelu biznisa</p>	<p>U ovom delu banke treba da obezbede kvalitetan pregled strategije i poslovnog modela banke, strategija rizika i politika rizika i spomenutim povezanosti u članu 4. ove uredbe. Banka ovde treba takođe da da opis trenutnog poslovnog modela uključujući identifikaciju osnovnih poslovnih linija, tržišta, mesta i proizvoda koje nudi banka; predstavljanje glavnih linija prihoda i rashoda, raspoređenih prema glavnim linijama poslovanja i tržišta; kao i dugoročnu strategiju u smislu opisivanja planiranih promena od strane banke u trenutnom poslovnom modelu i svojih osnovnih aktivnosti.</p>
<p>Informacija o upravljanju rizicima i strukturi menadžmenta</p>	<p>Ovaj deo treba da obezbedi pregled na visokom nivou i opis opštih sporazuma o korporativnom upravljanju u okviru banke, uključujući uloge i odgovornosti u upravljanju rizicima i kontroli, uključujući i nivoe uključivanja odbora direktora i višeg menadžmenta u ovim procesima; opis linija izveštavanja i učestalosti redovnog izveštavanja menadžmenta; opis interakcije između merenja rizika i nadziranja, kao i trenutnih praksi preuzimanja rizika (npr. utvrđivanje granica, nadziranje, tretiranje povreda itd.);</p>
<p>Informacija o spremnosti za preuzimanje rizika</p>	<p>Ovaj deo treba da obezbedi pregled visokog nivoa spremnosti za preuzimanje rizika od strane banke, opisujući i učestalost pregleda tolerancije rizika od strane višeg menadžmenta i odbora direktora.</p>
<p>Materijalni rizici</p>	<p>U ovom delu se treba dati kratak opis procesa identifikacije rizika od strane banke i opisi kako banka identifikuje oblasti materijalnih (značajnih) rizika.</p>

<p>Kapacitet nosivosti rizika</p>	<ul style="list-style-type: none"> • U posebnom aneksu (uključiti Aneks u formatu dostavljanja izveštaja PUPAK-a), treba se pružiti dodatni detalji o proceni rizika od strane banke i metodologija kvantifikacije, uključujući: <ul style="list-style-type: none"> • Način/metodologiju kako banka utvrđuje svaki od glavnih rizika, kao i svaki drugi identifikovani rizik kao ključni na osnovu profila rizika banke; • Kako banka određuje materijalnost svakog glavnog rizika; i • Opis kako se onda svaki materijalni rizik kvantifikuje u svrhu alokacije kapitala, uključujući detaljnu metodologiju za specifikaciju podataka, pretpostavki i proračuna. <p>Ovaj deo treba da sadrži prikaz visokog nivoa kapaciteta nosivosti rizika banke i održavanja kapaciteta nosivosti rizika.</p> <p>Banka ovde na opšti način predstavlja metodologiju i proces za procenu kapaciteta rizika, uključujući i analizu kapaciteta nosivosti rizika, prema zahtevima člana 27. ove uredbe.</p> <p>U aneksu se detaljno prikazuje metodologija, obračuni, kao i čitav proces, uključujući detaljnu analizu nosivosti rizika.</p>
<p>Informacija o planiranju kapitala</p>	<p>Ovaj deo treba uključiti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Predviđanja „osnovnog“ kapitala banke (najmanje na kvartalnoj osnovi, na osnovi godišnjeg poslovnog plana); • Pozicija 3-godišnjeg rezimiranog kapitala; i • Opis procesa planiranja i upravljanja kapitalom banke, uključujući skicu o tome kako se PUPAK inkorporiran u ovaj proces, kao i inkorporiranje sa strategijom poslovanja i strategijom rizika.
<p>Stres test</p>	<p>U ovom delu se treba dati koncizan opis kako se koriste tehnike/program stres testa od strane banke za podršku procene i upravljanje adekvatnosti kapitala.</p> <p>CBK očekuje od banke da izvrše stres testove za sve materijalne portfelje i značajne rizike.</p> <p>U aneksu se predstavljaju na detaljan način metodologije stres testa.</p>

<p>Integracija PUPAK-a u menadžmentu rizika</p>	<p>U ovom delu se treba predstaviti:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ rezime o tome kako se PUPAK koristi od strane banke i kako je postao deo u procesu donošenja odluka; ▪ opis kako su integrisani rezultati PUPAK-a u utvrđivanju i nadziranju granica rizika; i ▪ opis kako su rezultati PUPAK-a kao i izveštaj PUPAK-a izveštavani i odobreni u višem menadžmentu i odboru direktora.
<p>Poteškoće & Naredni koraci</p>	<p>U ovom delu se treba predstaviti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rezime stepena poteškoća i testiranja PUPAK-a, kao i procesi kontrole koji se sprovode u obračune PUPAKA-a. • opis procedura potpisivanja od strane odbora i višeg menadžmenta; • Opis procesa pregleda PUPAK-a, uključujući pregled od strane nezavisne organizacione jedinice i/ili drugih strana. • Identifikaciju planova za poboljšanje PUPAK-a u smislu povećanja budućih procena.

PUPAK- Rezimirani izveštaj ključnih merenja

Institucioni:	Fundviti Finaciar:
Data e Raportimit:	Mjetet e Peshuara me Rrezik: (000 Euro)
Miratimi nga Bordi:	Gjithsej Ekuiteti (000 Euro)

Elementet e PVBMK	Kërkesat e Kapitalit sipas Shtyllës I (në 000 EUR)	Matjet e PVBMK (në 000 EUR)	(Referenca në Shtojcën 2 të raportit të PVBMK)
Rreziqet subjekt i kërkesave minimale për kapital			
Rreziku kreditor			
Rreziku i tregut			
Rreziku operacional			
Gjithsej Rreziqet sipas Shtyllës I			
Rreziqet që nuk janë të mbuluara plotësisht me kërkesat minimale të kapitalit			
Rreziku i mbetur (nga rreziku kreditor)			
Rreziku i sekjuritizimit			
Rreziku (nga rreziku i tregut)			
Rreziku i valutës			
Rreziqet që nuk janë subjekt i kërkesave minimale të kapitalit			
Rreziku i normave të interesit			
Rreziku i koncentrimit			
Rreziku i kundërpalës			
Rreziku i likuiditetit			
Rreziku reputacional			
Rreziku i modelit			
Rreziku i profitabilitetit			
Rreziku strategjik			
Rreziku i kapitalit			
Rrezik i pajtueshmërisë			
.....			
(Nëse nevojitet shtoni ndonjë rresht)			
Gjithsej Rreziqet sipas Shtyllës II			
Kapitali i nevojshëm shtesë nga stres testi dhe planifikimi i kapitalit			
Vlerësimi i brendshëm i kapitalit të bazuar në rrezik			
Efektet e diversifikimit (-)			
prej të cilit:	a) për të njejtin rrezik		
	b) për rreziqet e ndryshme		
Gjithsej kërkesat e kapitalit /matjet	<i>Gjithsej kërkesat e kapitalit sipas Shtyllës I</i>	<i>Gjithsej kërkesat e kapitalit sipas Shtyllës II</i>	

Rezimirani oblik planiranja kapitala

(000 Euro)	Gjendja Aktuale (t)	Viti (t+1)	Viti (t+2)	Viti (t+3)
Ekspozimet e Peshuara me Rrezik				
Kapitali Rregullator				
Kërkesat Minimale për Kapital (sipas Shtyllës I)				
Raporti I Mjaftueshmërisë së Kapatit (%)				
Kërkesat e kapitalit (sipas Shtyllës II)				
Gjithsej Kërkesat e Kapitalit				